

مشاوره در محدوده اخلاق و قانون

مشاوره
استاندارد

مریم جهانبخش

کارشناس ارشد مشاوره، مدرس دانشگاه

ب. رعایت حریم خصوصی و حفظ اطلاعات محرمانه

مشاور متخصص مدرسه اهداف، تکنیک‌ها و قواعد مشاوره را به مراجع اطلاع می‌دهد. او از هرگونه دریافت اطلاعات اضافی اجتناب می‌ورزد و در ثبت و گزارش اطلاعات به‌صورتی عمل می‌کند که امکان سوءاستفاده از آن وجود نداشته باشد. هرگونه ثبت گزارش‌های رابطه مشاوره‌ای، مخصوص استفاده در مشاوره است و نباید تحت مالکیت سازمان یا مؤسسه‌ای درآید که مشاور در آنجا استخدام شده است.

همچنین، اگر متخصص دیگری تصمیم دارد اطلاعاتی درباره دانش‌آموز به دست آورد، لازم است مشاور مدرسه موافقت دانش‌آموز را جلب کند. «اصل موافقت آگاهانه»، حتی زمانی که مراجع یک کودک است، باید به کار گرفته شود. در مواردی مشاهده می‌شود که معلمان، معاونان و دیگر کارکنان مدرسه، مسائل دانش‌آموزان را فاش می‌کنند و از مشاوران هم انتظار دارند که چنین کنند. در برخی موارد، مدیران نیز عادت دارند عملکرد کارمندان را با کارکنان منابع انسانی و دیگر مدیران، مورد بحث قرار دهند.

در چنین محیط‌هایی مشاوران وظیفه دارند به همکاران خودشان در مورد مسئولیت‌های حرفه‌ای‌شان آموزش دهند که اطلاعات خصوصی فاش نمی‌شود، مگر اینکه افشانکردن موجب بروز خطری برای مراجع یا دیگران شود. موارد لغو مقررات رازداری شامل وجود خطر جانی برای

منظور از استانداردهای اخلاقی مشاوره مدرسه، روشن کردن مسئولیت‌های اخلاقی مشترک در حرفه مشاوره مدرسه است. از آنجا که مجموعه قوانین اخلاق حرفه‌ای در وهله اول از ماهیت آن حرفه یا شغل به دست آمده است، آگاهی از حقوق مراجعان و حقوق مشاور، بهترین گزینه برای جلوگیری از مشکلات قانونی و حقوقی است. دانش‌آموزان و خانواده‌ها سزاوار بهترین خدمات مشاوره هستند. مشاورانی که شدیداً به هوش و ذکاوت ذاتی خود نیاز دارند و با مهارت‌های بسیار تخصصی از منافع مراجع در چارچوب ساختار سیستم مدرسه پشتیبانی می‌کنند. در این مقاله سعی بر این است که شیوه‌های قابل قبول مشاوره و رفتار مناسب حرفه‌ای به اطلاع کسانی که این خدمات را دریافت می‌کنند و اولیای مدرسه رسانده شود.

کلیدواژه‌ها: مشاوره مدرسه، استانداردهای اخلاقی، حریم خصوصی، رابطه دوگانه، مشاوره گروهی، نظام‌نامه اخلاق حرفه‌ای

الف. مسئولیت مشاور در قبال دانش‌آموز

هر فرد به‌عنوان یک انسان حق دارد احترامش رعایت شود و مورد تبعیض قرار نگیرد. مشاور متخصص مدرسه در تشخیص و درک زمینه‌های متنوع فرهنگی دانش‌آموزان مهارت دارد. او موظف است با مراجع خود محترمانه رفتار کند و او را شخصی منحصر به فرد بداند. نسبت به نیازهای آموزشی، شغلی، عاطفی و رفتاری مراجع حساس باشد و رشد وی را در این زمینه‌ها به حداکثر برساند. تلاش نکند ارزش‌ها، شیوه زندگی، برنامه‌ها، تصمیمات و عقاید شخصی خود را به مراجعقبولاند. مشاور در زمینه این مقررات و سیاست‌های تعیین‌شده مسئولیت دارد که از حقوق مراجع پشتیبانی کند.

هر فرد

به‌عنوان یک انسان حق دارد

احترامش رعایت شود و مورد تبعیض قرار

نگیرد. مشاور متخصص مدرسه در تشخیص و درک

زمینه‌های متنوع فرهنگی دانش‌آموزان مهارت دارد. او

موظف است با مراجع خود محترمانه رفتار کند و او را شخصی

منحصر به فرد بداند. نسبت به نیازهای آموزشی، شغلی، عاطفی و رفتاری

مراجع حساس باشد و رشد وی را در این زمینه‌ها به حداکثر برساند

مشاور متخصص مدرسه از روابط دوجانبه‌ای که به واقع‌بینی او آسیب برساند و به مراجع صدمه بزند، اجتناب می‌کند و در روابطی که با نقش حرفه‌ای او تعارض داشته باشند، وارد نمی‌شود. در کل مشاوران از ایجاد روابط دوگانه، شامل روابط خانوادگی، اجتماعی، اقتصادی، تجاری یا روابط دوستی نزدیک که قضاوت حرفه‌ای را مختل می‌سازند و برای هیچ‌کدام مفید نیستند، خودداری می‌کنند

خودش و خانواده‌اش را با او در میان می‌گذارد. در جلسه‌های مشاوره فردی، فقط مشاور از این اطلاعات باخبر می‌شود. مشاور به گفته‌های دانش‌آموز فکر می‌کند و به او اطمینان خاطر می‌دهد که حرف‌هایش محرمانه باقی می‌مانند. ولسی راهنمایی گروه بزرگ از تضمین محرمانه‌ماندن اطلاعات برخوردار نیست.

در مشاوره گروهی، رویه حفظ اطلاعات از معیار بالایی برخوردار است و بر اهمیت حفظ اطلاعات اشخاص تأکید می‌شود. ولی به‌وضوح متذکر می‌شود که حفظ این اطلاعات فاقد تضمین است. باید آگاه بود که با وجود این، بعضی از دانش‌آموزان اطلاعات خصوصی خود را در گروه مطرح می‌سازند. مشاور باید برای اظهارنظرها و واکنش‌های غیرمنتظره آماده باشد. به‌خصوص دانش‌آموزان دوره ابتدایی ممکن است بگویند: «پدرم، مادرم را کتک می‌زند» یا: «مادرم وقتی عصبانی می‌شود، مرا کتک می‌زند».

مشاور می‌تواند این‌طور بگوید: «این موضوع مهمی است، پس به‌طور خصوصی درباره‌اش صحبت خواهیم کرد» تا دانش‌آموز بیشتر از این حرف‌ها نزند و حواس همه کلاس را از موضوع اصلی منحرف نسازد. اتمام جلسه راهنمایی و سپس پیگیری فردی دانش‌آموز، یک شیوه منطقی و معقول در این مورد است. دانش‌آموزان و معلم باید درک کنند که حفظ حریم دانش‌آموز مهم است. قواعد مناسبی در این زمینه توسط مشاور تنظیم و در گروه مطرح می‌شود. همچنین مشاوران باید قوانین مسئله سوءرفتار با کودک یا همسر را در خانواده بدانند.

و. ارزشیابی، سنجش و تفسیر

مشاور متخصص مدرسه در زمینه انتخاب، اجرا و تفسیر آزمون‌ها، استانداردهای حرفه مشاوره را رعایت می‌کند. او با زبان قابل‌فهم مراجع، ماهیت، اهداف و نتایج ارزیابی را برای او توضیح می‌دهد. هنگام استفاده از تکنیک‌های سنجش، ارزیابی و تفسیر عملکرد جمعیت‌هایی که در گروه طبیعی قرار ندارند، احتیاط لازم را به عمل می‌آورد تا نتایج آزمون‌ها مورد سوءاستفاده یا سوءتعبیر قرار نگیرند. مشاور نسبت به وجود تنوع و تفاوت فرهنگی و اجتماعی بین خانواده‌ها حساسیت دارد و از نظر او همه خانواده‌های دارای سرپرست و بدون سرپرست یک نوع حقوق دارند و مطابق قانون برای رفاه حال بچه‌ها می‌کوشد.

در پایان خاطر نشان می‌شود، نظام‌نامه‌های اخلاق حرفه‌ای برای حمایت از متخصصان، مراجعان و عموم جامعه طراحی شده‌اند. مسائل پیچیده‌تری هم وجود دارند که ذکر آن‌ها در این مطلب کوتاه نمی‌گنجد. مشاوران در صورت برخورد با دوره‌های اخلاقی، می‌توانند برای دریافت راهنمایی بیشتر به این نظام‌نامه‌ها مراجعه کنند.

منابع

۱. سینک، کریستوفر، (۱۳۸۶). مشاوره مدرسه در عصر حاضر: نظریه، پژوهش و کاربرد. ترجمه علی‌محمد نظری و علی‌اکبر سلیمانیان. علم. تهران.
۲. حسینیان، سمین (۱۳۹۶). اخلاق در مشاوره و روان‌شناسی- مبانی و اصول. کمال تربیت. تهران.

مراجع و دیگران، بیماری‌های مسری کشنده مانند ایدز، و مواردی است که به‌وسیله قانون یا دادگاه حکم شده باشد. البته اگر افشای این اطلاعات مراجع بالقوه به او آسیب می‌رساند، مشاور به دادگاه اطلاع می‌دهد که این اقدام لازم نیست. به‌عبارت دیگر، این اطلاعات فقط در صورت رضایت مراجع و طبق الزامات اخلاقی مشاور فاش خواهد شد.

ج. برنامه‌های مشاوره

هر شخص حق دارد هدایت جریان رشد خود را در اختیار داشته باشد. حق انتخاب اهداف خود را دارد و مسئول انتخاب خویش است. برنامه مؤثر و یکپارچه مشاوره با همکاری مراجع تهیه می‌شود. این برنامه باید با توانایی‌ها و شرایط مراجع و مشاور تطبیق کند. مرتباً هم‌بازبینی شود تا ضمن حفظ آزادی انتخاب مراجع، تأثیر آن ثابت شود. مشاوران در راهنمایی اشخاص، با استفاده از زبانی که برای آن‌ها قابل‌درک باشد، همواره توافق آگاهانه آنان را کسب می‌کنند. در مواردی هم که به علت وضعیت بیماری، ناتوانی جسمی یا صغیر بودن، مراجع نتواند رضایت آگاهانه بدهد، مشاور توافق قیم قانونی او را کسب می‌کند. البته ضروری است که با جلب رضایت ضمنی مراجع مذکور، منزلت او حفظ شود.

د. رابطه دوگانه

مشاور متخصص مدرسه از روابط دوجانبه‌ای که به واقع‌بینی او آسیب برساند و به مراجع صدمه بزند، اجتناب می‌کند و در روابطی که با نقش حرفه‌ای او تعارض داشته باشند، وارد نمی‌شود. در کل مشاوران از ایجاد روابط دوگانه، شامل روابط خانوادگی، اجتماعی، اقتصادی، تجاری یا روابط دوستی نزدیک که قضاوت حرفه‌ای را مختل می‌سازند و برای هیچ‌کدام مفید نیستند، خودداری می‌کنند. زمانی هم که نمی‌توان از این رابطه دوگانه خودداری کرد، مشاور مسئول است، زمینه بالقوه آسیب را از طریق آگاهی‌دادن به مراجع از بین ببرد. مشاور در صورت لزوم، احتیاط‌های حرفه‌ای مناسبی به عمل می‌آورد. از جمله، از طریق موافقت آگاهانه، مشورت، نظارت و تهیه گزارش اطمینان حاصل می‌کند که قضاوت مختل نشده و هیچ سوءاستفاده‌ای پدید نیامده است. مشاور متخصص مدرسه در صورت لزوم مراجع را به یک متخصص دیگر ارجاع می‌دهد و در این راستا باید از منابع و تخصص‌های جامعه آگاه باشد. مراجع هم حق دارد هر زمان صلاح بدانند، مشاوره را قطع کنند.

ه. مشاوره گروهی

وقتی دانش‌آموز به مشاور اطمینان پیدا کند، اطلاعات مربوط به